

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nebrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opraviščno
administracija in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu na
št. 190.

Izhaja petkrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Šola.

(Konec).

Dozdaj govorili smo o izgoji na naravnem polji; tu se dotikate družina in država, ker obe stojite na tem polji, obe ste naravnega nastanka in imate v prvi vrsti naravne namene. Pa človek je odločen za kaj višjega, njegov namen je čeznaraven. Zdaj bomo razkazali še, da državna šola ne nasprotuje samo pravic staršev v naravnem redu, ampak tudi pravic cerkve v čeznaravnem.

Da je Kristus, ustanovitelj katoliške cerkve imel pravico po svoji volji vravnovati vse razmere, bodisi v družini, bodisi v državi, ne bo tajil nihče, kdor veruje, da je pravi Bog in da je vse pravo od Boga, če ne neposredno vsaj posredno. Toraj imel je tudi pravico vravnovati odgojo. In zdaj vprašamo: Je li Kristus kaj določil o izreji človeštva in kaj je določil?

Da, on je rekel: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji; pojdite toraj in učite vse narode; kršćujte jih v imenu Boga in očeta in sina in sv. duha; učite jih spolnovati vse, kar sem vam zapovedal; in glejte! jaz sem pri vas vse dni do konca sveta.“ To so besede Kristusove, vse ljudstva naj uče, toraj tudi mladino in posebno njo, ker od nje je odvisno, da li ostane svet krščanski ali ne. Kdo bo trdil, da pod temi besedami ni zapopadna tudi mladina? Kristus ni pristavil: otroke pa naj izreja država, dokler se njej zdi dobro; in če imajo v šoli preveč opraviti z naravoslovjem in narodno zgodovino, da jim ne ostaje časa za verstvo in pravstvo, bote dorasle speljavali na pravo pot.

Ne zadostuje pa, da bi šola pustila kako urico, v kateri naj vbija katehet množici otrok temeljne uke v glavo, vsa izreja mora biti krščanska, katoliška; čez vso odgojo ima toraj višje nadzorstvo sveta cerkve.

Pač ona ne zahteva šole tako, da bi vse sama vodila in oskrbovala, dasi je tudi tako že ona delala tedaj, ko modernih odgojevalcev še nikjer ni bilo; ona hoče imeti le gotovost, da je poduk na krščanski podlagi, da so dobri kristjani učitelji, krščanske knjige. Ko bi ona trpela, da se podučuje na podlagi liberalno-brezverskih knjig, da učitelj v mnogih urah podkopa in podira to, kar so zidali starši doma in kar stori katehet v šoli, da se otroci silijo v šole, ki jim jemlje vero in pravost, ne bi ona spolnovala naloge, katero ji je dal Kristus, ne zaslužila bi imena: učiteljica narodov. Mi toraj trdimo, da ima pravico do odgoje poleg staršev in nad starši sveta cerkve; moderna državna šola toraj nasprotuje pravicam svetim in božjim staršev in cerkve.

Pa vendar ne tajimo, da nekoliko vpliva do izreje ima država, ker je v resnici nji k koristi in državljanom k blagostanju potrebno, da se otroci v šolah izreajo. Država varuje šolo; zato podpira s svojo pomočjo učitelje, stavlja šole tam, ker ne zadostujejo denarne zadeve posameznih občin ali mest. Ona tudi sme zidati svoje šole; a potem ne sme siliti vanje in mora pripustiti cerkveno nadzorstvo. Sme tudi zidati posebne šole za svoje vojake, vradnike, a tudi one niso oproščene cerkvenega nadzorstva. Ona sme tudi določevati gotovo mero znanja, katero zahteva od tistih, ki hoté kako očitno državno službo. Skrbeti mora tudi za odgojo otrok, ki nimajo staršev ali ravno-

pravnih namestnikov. Kar je čez to in enako, presega meje državne oblasti; če bi bile tudi šole krščanske, ne sme država siliti vanje, ne sme določevati časa, kdaj in koliko naj otroci hodijo v šolo. Take pravice prilastujejo državi le ljudje, ki imajo čisto napačne nazore o namenu in pravu države in o prostosti državljanov.

Kaj pa je vzrok, da se tako zelo hudijo nekteri, da bi šole prilastili državi in kaj je njihov namen? „Kdor ima šolo, ta ima prihodnost“, sliši se mnogokrat in prav resnično je. Človek hje pripuščen izreji; da si ima prirojena že marsikoj spoznanja, vendar mora jih razvijati še-le izreja in razviti šola. Načela, ktera mu ona vtisne, so najglobokeja, navade, ktere si pridobi takrat, najsilnejše. Res malokdo, ki je slabo izrejen, pride pozneje k dobremu, in dobro izrejeni vrne se večidel vsaj v starosti k mladostnim nazorom in mislim. In ravno zato so se sovražniki vere od nekdanj trudili in se še trudijo, da bi že otroku izkoreninili krščanstvo. Njihov namen je vničenje krščanstva in najloži in najgotoveji pripomoček izgojevanje mladine v protikatoliškem duhu. Da bi pa to dosegli, mora jim služiti brezverska država. Država ima pravico do šole; država mora biti brezverska; zato morajo biti brezverske tudi šole. Za zahtevanjem, da morajo biti šole državne, skriva se toraj misel, da se počasi spodkoplje vera in vniči v mladih srcih, da se tako dospé do zadnjega konca vsega brezverstva.

Timbolj toraj moramo se bojevati za pravice staršev in cerkve do šole, ker je namen nasprotnikov tako očitno brezverstvo. Le malo se ozirimo na nasledke brezverskih šol posebno

Kralj Dimitar Zvonimir in njegova doba.

IV. Dimitar Zvonimir in Gregor VII.

(1076—1085.)

(Dalje.)

Pismo papeža Gregorija VII. je odvrnilo za prvi čas nevarnost, ki je od strani Vecelinove nepripravljenemu Zvonimiru pretela. Med tem pa je vendar Gregor VII. Zvonimira pripravil na boj. To so povzročili večidel noveji dogodjaji na Nemškem.

Zadnji dve leti pomagal je Gregor VII. protukralju Rudolfu, ali bolj tajno, ker se je še vedno nadejal, da se bode morda vendar le dalo s Henrikom še poravnati. Ali posle dveletnega zgubljenega dogovarjanja je bolan previdel, da mu ne ostane nič drugega, nego početi odločno borbo proti temu neukrotljivemu vladarju. Na to dobi veselo, pa neresnično vest, da je Rudolf zmagal protivnika svojega v bitki pri Florchheimu (27. januarja 1080.) Vsled tega vstavi vsa dogovarjanja, izbóči Henrika IV. v drugipot, ter javno in očitno pristopi k Rudolfu švabskemu. Ali tudi Hen-

rik ni ostal prekrižanih rok. Sklical je skupščino sebi vdanih škofov v Briksen, odstavil Gregorija VII. od papežev stolice ter si dal izbrati novega papeža, škofa ravenskega Guiberta. Razun tega je tudi odločil, da se bode čim preje svojega tekmeča Rudolfa znebil ter potem sam v Rim šel. To se mu je tudi posrečilo. Pri Reki Elsteri strnil se je on 15. oktobra 1080 s protikraljem Rudolfom. V krvavej bitci, ki se je tukaj bila, bili so sicer Henrikovi popolnoma potolčeni, ali vse njihove zgube so se nadomestile s tim, ker je protikralj Rudolf v bitki padel.

Posle pada Rudolfovega gledal je Henrik najbolj na to, da poišče Gregorija VII. samega ter ga prisili k pomirbi. V to ime pusti svoje verne, da se vojujejo zanj na Nemškem, sam pa zbere vojsko ter se podá l. 1081 v Italijo. V Paviji je sklical cerkveno skupščino, dal tukaj papeža svojega Klementa III. potrditi, potem pa je odrinil proti Rimu. Tukaj je začel oblegati večno mesto, misleč s tim Gregorija prisiliti, da odjenja. Ali Gregor VII. se ni dal z nobeno rečjo preplašiti, on je ostal trd ko skala in nepomirljiv. Mesto da odjenja,

napne vse svoje sile, da Henrika prisili k vrnitvi v Nemčijo. V to nagovoril je svoje družnike na Nemškem, da so v avgustu l. 1081 izbrali novega protukralja, Hermana luksemburškega. Tudi je poklical vse svoje vazale po Evropi na pomoč. In da se ložej vbrani proti Henriku, pomiri se z normanskim vojvodom Robertom Guiskardom. Zraven tega je gledal, kako bi benečanskega dožda Dominika Silviya odvrnil od Henrika; za tim je nagovaljal vladarje: francozkega, angleškega, danskega in španjolskega, da mu naj bodo verni in vdani. Najbolj pa se je trudil, da ohrabri za vojsko dva kralja: hrvatskega Zvonimira in ogerskega Ladislava.

Hude nesreče, ki so zadnje dni zadele velikega papeža Gregorija VII., ranile so močno srce Zvonimirovo. On je gledal varha in prijatelja svojega v velikej bedi, ter se je bal, nebi-li s padom Gregorija VII. pal tudi njegov ugled. On je smatral, da od osode Gregorija VII. odvisna je tudi njegova sreča. To ga je ganilo, da je poziv papežev komaj pričakal, ter se z vso snago potegnil za svojega gospodarja. Zdaj se je drugač mirni in bojaz-

v Ameriki, kjer so občno vpeljane! Baltimorski časnik piše 2. decembra 1871 o ti reči: „Profesor Agassiz, prijatelj naših šol, prostomišljak, je v zadnjem času jel preiskovati „socijalno hudo“, vzroke njegove in razširjevanje in pridobitek teh preiskav napolnil ga je s strahom in močno omajal njegovo vero na slavljenost omiko 19. veka. Obiskal in zaznamnjeval je v Bostonu hiše pregrehe in nesramnosti in zvedel od nesrečnih stvari v njih marsikako žalostno povest. V svoje začudenje moral je zvedeti, da speljuje veliko število nesrečnih žen in deklic svoj padec in sramoto, grdo svoje življenje od vpliva, ki jih je obdajal v državnih šolah. V kom da obstoji ta vpliv, pripoveduje Bostonski dnevnik z besedami, katerih tu še pisati ne smemo. Naj zadostuje, če opomnimo, da krožijo med učenkami tako nesramne in umazane podobe, da se mora imenovati čudo, če se otroci ne pokvari popolnoma. To je strašna misel za starše in deželo.“ Tudi o surovosti in pokorščini otrok v državnih šolah se berejo strašne reči. To je le en zgled; našli bi lahko še mnogo več enacij pritožb in skazali, kako tudi pri nas peša npravnost in se širijo hudobije med mladino, odkar se je cerkvi vzel skoro ves vpliv in dal državi. Nenpravnost in nevera, to sta pridobitka državne šole, vničenje krščanstva bil bi konec.

Važnost šole, nepravdnost državne in hudobija brezverske šole, pravice staršev in cerkve do šole so nam toraj znane; kako naj se branimo proti napadom, ki nam žugajo od te strani? V obče gotovo, da se trdno držimo svete cerkve in njenih pravic in se bojujemo sploh proti moderni državi. Posebej pa, da poskušamo razširjati prave nazore o šoli in o pravicah in dolžnostih staršev; da kažemo povsod krivico vseh naredb, ktere država vzročuje v tem krogu, toraj krivico šolske sile, državnega monopola itd. Gotovo imajo oni prav, ki trde, da se bo boj med liberalizmom in katolicizmom odločil pri šoli; od šole toraj je odvisno, bomo li zmagali mi ali nasprotniki; tu treba nam je napeti vse moči, da zmoremo in zmagali bomo, če bomo delali nevtrudljivo, neustrašeno, z gorečnostjo in svetim prepričanjem, da delamo za Boga in njegovo kraljestvo.

Borin.

Ultima ratio.

Vojsko so Latinci imenovali „ultima ratio“, t. j. poslednji dokaz, poslednje sredstvo. Kedar prepirajočim zmanjka besedi in razlogov, poslužijo se včasih zadnje odločbe, to je pesti, in kdor je močnejši, ta ima prav. Tudi v turških zadevah je sklenjena obravnava, končano je diplomatiziranje in dogovarjanje. Turčija neče pripoznati, da je krivico delala; ona sama sicer to čuti in vé, pa ponos jej ne pripusti, da bi potrkala na svoje prsi in rekla „mea culpa, mea maxima culpa“, marveč oporeka zoper to, da bi se tuje vlade vtikale v njene notranje razmere. Rusiji tedaj ne ostane družega, nego potegniti meč, ako se neče pred celim svetom osmešiti, in ako hoče dognati to, kar je sam car v javnem shodu obljubil, namreč poročstvo za zboljšanje stanja balkanskih Slovanov. Ako bi pravica in poštenje v Evropi dandanes še kaj veljalo, morale bi vse evropske vlasti Turkom vojsko napovedati, kajti vse so krščanske države, ki bi morale s turškimi kristjani ravno tako sočutje imeti, kakor Rusija; vse so bile zastopane na Carigradski konferenciji, in vsem je Turčija pot skozi vrata pokazala s tem, da je njih predloge zavrgla. Ko so velevali iz Carigrada poklicale svoje poslance, bil je vže čas, da Turkom napovedo vojsko, in sicer vse zajedno, skupno. To bi bil pošten sklep konferencije, če bi bile vlasti odkritosrčne bile in to mislile, kar so njih poslanci pri konferenciji govorili. Tačas se je vedno reklo, da so vse vlasti edine, čeravno tega nihče ni verjel, in tudi sedaj ne verjame, ko se očitno kaže, da angleška vlada na turško stran nagiba in se celo poroča, da hoče iz svojih indijskih dežel 100.000 Mohamedanov Turkom na pomoč poslati. Le Rusiji je v resnici mar za turške Slovane vse druge vlasti pa so le zavoljo lepšega ruskim predlogom prikimovale.

Kar je poštenjaka, pripozna, da je turška vlada najslabša na svetu, da je stanje kristjanov na Turškem neprenesljivo, in da ima Rusija prav, da se poteguje za zboljšanje tega stanja; skušnja pa uči, da turškim obljubam brez poročstva ni verjeti, da turška vlada svojega lastnega ljudstva ne more brzdati, ko bi tudi hotela kristjanom pravičnua postati; — od turške strani pa, in od strani njihovih prijateljev, ki jih je pripeljalo v turški tabor sovraštvu do Slovanov, zavist do Rusije, dobičkarija in samoprid, od te strani se v enomer povdarja nedotakljivost turške države,

ter se v nebo povzdiguje ustavna komedija v Carigradu, čeravno je že stokrat dokazano, da so ti razlogi plitvi in brez veljave, ker nemoralna, kruta turška vlada, ustanovljena po meču in oprta na silo — smé svoj obstanek le z mečem braniti, nikakor pa nema pravice, opirati se na mednarodna prava omikanih in pravnih držav. Vendar bi skoraj rekel, da Turčija, ki vé, da gre za njen obstanek, in ki hoče odločilen boj za življenje ali smrt, ter je pripravljena častno pasti, če že pasti mora, ker je njena ura prišla, zasluži več sočutja kakor pa oni kramarski Angleži, katerim ne gre za kožo, ampak morda le za par grošev in ki iz tega umazanega vzroka podpirajo nečloveško turško vlado, ali pa kakor oni Azijati v naši državi, ki so Slovanom vzeli lepo ogersko deželo, ki sedaj celo v naši državi zvonec nosijo, in čeravno se jim tako dobro godi, vendar iz golega sovraštvu do Slovanov ne morejo videti, da bi turški Slovani kedaj svobodni postali in srečni. Da si je njih nenaravno gospodstvo čez Slovane v nevarnosti, se vendar od Slovanov nemajo bati, da bi jim ti življenje kedaj tako grenili, kakor ga oni grenijo sedaj Slovanom. Zato je njih turkoljubna politika zaničevnja vredna, ostudna in gnjusna vsakemu izobraženemu človeku.

Tako si tedaj v Evropi stojite nasproti dve stranki, ena človeška, krščanska, slovanska, ena pa azijska, kruta, samosilna, samopridna, neusmiljena. Razlogov za in zoper se je že pretresalo že zadosti, ker pa nobena stran ne odjenja, mora odločiti „ultima ratio“, to je vojska. Oboji trdijo, da se potegujejo le za pravico; treba je tedaj odločiti, kdo ima prav. Turški odgovor na londonski protokol je tako pisan, kakor bi se Turčiji, Bog ve, kake krivice godile, ker Turki vedno le upijejo, da nobenej vlasti nič nečejo, in kako da se smé Rusija v njene notrajne razmere vtikati; o svojej malopridnosti, o mesarjenji v Bulgariji, o svojem krivičnem, nečloveškem gospodstvu skozi pet sto let pa besedice ne črhnejo, ker mislijo, da se samo po sebi umeje, da oni smejo s svojimi podložniki početi, kar se jim poljubi, ker mislijo, da gjaur (kršanski pes) ni za družega, ustvarjen, kakor da mozlemu služi za sužnja in namesto njega dela. Treba jim je toraj stališče pojasniti, treba s krepko vojsko ponižati to obolost, da bodo spoznali, da je tudi kristjan človek, in da se narodi ne tlačijo brez kazni tako, kakor oni tlačijo kristjane.

ljivi Zvonimir ohrabil, ter odločil vojskovati se proti dušmanu velikega papeža. V to ime je sklical narodno skupščino Hrvatov ter jih je skušal nagovoriti, da ga podpirajo z vsemi svojimi silami. Trud mu je zdaj uspel, kajti hrvatska narodna skupščina je sklenila vojsko proti Nemcem.

Dimitar Zvonimir se je pa vendar vkljub temu še vedno obotavljaj pričeti vojsko na svojo roko. Zato se je ogledaval, ne bi li morda našel zaveznika. Tudi ta se najde. Bil je to ogerski kralj Ladislav, brat soproge Zvonimirove Jelene. Ladislav sicer ni hotel precej pristati na prošnje Zvonimirove, ali prošnje svaka Zvonimira in papeževe so nazadnje sklonile Ladislava, da je tudi on bil za vojsko.

Leta 1082. zbere Dimitar Zvonimir veliko vojsko Hrvatov, kojim so se še druge mnogobrojne čete ogerske pridružile. S to vojsko je nameraval najpoprej vdariti nad vojvodino Koroško, ki je mejašila s Hrvatsko kraljevino. Tukaj je bil vojvoda neki Leopold, goreč privrženec Henrikov. Dimitar je zares navallil

dvakrat na Koroško ter je vsaki pot premagal neprijateljske čete. Vsled tega je vojvoda Leopold ves razsrjen zbral silno vojsko, kakšnih dvajset tisoč vojakov, ter se približal Hrvatom. Zvonimir je bil preveč opojen prejšnje svoje sreče, ter zvest si, da bode tudi zdaj zmagal. Zatoraj je preziral približajoče se Korotance ter se ni niti hotel pripraviti na dober upor. Ali hudo se je prevaril. V krvavej bitci potolče vojvoda Leopold popolnoma čete hrvatske in ogerske. Tukaj pade cvet vojvodov hrvatskih in ogerskih, in Hrvati morajo pobegniti iz Koroške. Strašna zguba, ki je Zvonimira v Koroškej zadela, imela je hude nasledke. Slavonosni vojvoda Leopold je gnal Hrvate tje v Hrvatsko ter je zagrozil s svojo silo celo Dalmaciji. Hrvatski narod je bil jako razsrjen, ker se mu je šel kralj njegov borit v ptuje zemlje, ter se zato pobuni proti Zvonimiru. Zvonimir je bil sedaj v velikej zadregi. Od ene strani mu je pretel vnanji sovražnik, a v Hrvatskej samej bunil mu se je narod njegov. S težko muko in z obečanjem, da se

nikdar več ne bode mešal v ptuje zadeve, pomiril je on narod svoj, in s pomočjo sosednega si kralja Ladislava prežene tudi Leopolda in Korotance iz zemlje hrvatske. Živa želja Zvonimirova tedaj, da pomore varhu in prijatelju svojemu Gregoriju VII., ojalovi se popolnoma po porazu v Koroškej. Zvonimir je bil srečen, da je sam zdravo glavo odnesel, ter je odločil, da se ne bode nikdar več vtikal v zadeve izvan Hrvatske.

V takih okolišnih se je Zvonimir srečnega štel, da je mogel mirno preživeti zadnje svoje dni. L. 1083 pohvali se posebno, da mu po posebnej božjej volji vlada mir in tišina po celej njegovej kraljevini.

L. 1085., dne 25. maja, umre veliki papež Gregor VII. v Salerni. Vsled njegove smrti poneha za nekoliko časa ljuta borba, ki se je bila poslednja leta med rimskim papežem in nemškimi kraljem razvila.

(Dalje sledi.)

Ko bi sedaj Rusija odjenjala, mislili bi Turčini, da se jih vsa Evropa boji, in bi še z večim zaničevanjem gledali na nas. Bosniške poturice izrekli so, da o ravnopravnosti s kristjani nečejo nič vedeti, in da je ne bodo pripoznali, ko bi se tudi postavno uvedla. Tak je duh mozlemški, in s takimi ljudmi se ne gre razgovarjati in pogajati, temveč spametovati jih zamore le meč.

Iz deželnih zborov.

Zbor Kranjski.

Peta seja 18. aprila. Predsednik naznanja odgovor nadvojvode Albrehta in cesarjeviča Rudolfa na zborovo čestitanje k jubileju in godu. Ministerstvo ni privolilo v prošeno podaljšanje zborovanja, ampak končati se ima še ta teden.

Pri poročilu finančnega odseka o glediščnem zakladu (poročevalec vit. Langer) baron Apfaltrern povdarja, da so bile slovenske predstave letos slabe, predlaga, naj se „dramatičnemu društvu“ v prihodnjem letu odtegne 800 gld., tako da bi dobilo le 1600 gld. podpore namestu sedanjih 2400 gld. Glasuje se ustmeno in predlog Apfaltrernov pade s 17 glasovi proti 14, za-nj so glasovali le nemškutarji in Zagorec, poslanca Kramarič in dekan Toman sta se glasovanja zdržala. Razgovora ni bilo nobenega, ker je bila ta reč že prejšnja leta zadosti premlata.

Potem se potrdijo proračuni kranjskih ustanovnih zakladov za l. 1878 in muzejnemu služabniku Schulzu se podeli iz skrčenih potrebščin osobna priklada 150 gld. Ustanove te so: Glavarjeva, sirotinska, muzejna in Wolfova.

Potrdi se nadalje računski sklep normalnošolskega zaklada za leto 1876.

Poslanec Obreza poroča v imenu gospodarskega odseka o prestopu cirkniske občine izpod logaške pod loško sodnijo. Poslanec Robič podpira odsekove nasvet za samostojno sodnijo v Cirknici, ker je ta kraj v sredi obeh onih in bi imel tudi za sodnijsko uradnijo primernih poslopij. Zbor tedaj pritrdi nasvetu odsekovega: Naj se prošnja za sodnijo v Cirknici poda vladi, da ga vzame v pretres in ga od strani deželnega zbora kot zelo koristnega za tamošnje prebivalce priporoči. Ako bi se pa ta kraj vladi ne zdel primeren ali osnova predraga, naj bi se vsaj občina Martinjak, Grahovo in Žerovnica, pa tudi k cirkniski davkovski občini spadajoče vasi Cirknica, Dolenja vas, in Ulaka, potem Begunje, Kožljek, Sevšček in Bezuljak odločile od logaškega okraja in vvrstile ložkemu.

Pri poročilu gospodarskega odseka o novem tiru ceste od Ljubljane proti Turjaku se oglasi dr. Zarnik s predlogom, naj bi se ta reč odložila še in vzela se tudi druga proga od Podturjaka do Osoljnika v natančen pretres po načrtu, katerega je ravnokar podal mu inženir Pribil in po katerem bi ona cesta stala nekaj čez 8000 gld., ta ob Ahacijevi gori pa je mnogo dražja in ugodna le kočevskemu in ribniškemu okraju, željmeljski dolini, Igu in okolici ljubljanski pa jako neugodna. Poslanca Pakiž in Braune se potezata za tir ob Ahacijevi gori, dr. Bleiweis pa nasvetuje, naj bi se stvar sicer ne odložila do druge sesije, ker je cesta potrebna, pač pa naj se dr. Zarnikov predlog z načrtom vred izroči gospodarskemu odseku, ki naj ga pretresa in v eni prihodnjih sej ustmeno poroča, kako in kaj. Temu predlogu se pridruži tudi dr. Zarnik, poročevalec Dežman mu tudi ne oporeka in tako se sprejme.

Nato se povišajo nekterim učiteljskim vdovam miloščine iz upokojninskega zaklada za učitelje.

Na vrsto pride poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za l. 1878. Pri tem se dovolijo sledeče podpore: Slikarju Ogrinu na benečanski akademiji 200 gld., kranjskim dijakom v Gradcu 100 gld., podpornemu društvu za dijake v Novem mestu 200 gld., vodstvu gimnazije v Kočevji za revne dijake 100 gld., podpornemu društvu za vseučiliščne dijake na Dunaji 50 gld., društvu za preskrbljenje hrane revnim akademikarjem v Gradcu 50 gld. in podpornemu društvu za akademikarje v Ljubnem na Štajarskem 50 gld.

Po predlogu barona Apfaltrerna se dá deželnemu odboru pravica tudi večje zneske, kakor po 1000 gld., dajati kot podporo za ceste.

Deželnega zaklada proračun kaže potrebščine 318.034 gld. 43 kr., zaklada pa 57.385 gld. 81 kr., zmanjka tedaj 260.648 gld. 62 kr. Da se ti naberó, bo treba 20% priklade na vse direktne davke, izvzemši naklado za vojaščino, — in 20% priklade na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta od mesa pobirati. Znesek 36.851 gld. 38 kr., ki potem ostane čez potrebščine, se ima porabiti v to, da se začasni obrestni dolg deželnega zaklada deloma poplača. Podpora 300 gld. za obrtniško šolo v Novem mestu se ima izplačati le, ako bo ministerstvo dosedanje podpore za l. 1878 dovolilo.

Zadnji predlog odseka o prevzetji tretjine stroškov za zdravnike in bolnike o kužnih boleznih in za sifilitične bolnike zunaj bolnišnice, se po predlogu bar. Apfaltrerna, s katerim se strinja tudi dr. Bleiweis, ne sprejme, ker bo ta zadeva, ako ministerstvo v to ne privoli, rešila se pred državno sodnijo.

Zbor Štajerski

je v seji 16. t. m. razpravljal postavni načrt gledé imenovanja učiteljev. Poročevalec je bil šolski nadzornik Vrečko. Po tem načrtu bi vse učitelje brez izjeme imenoval deželni šolski svet, okrajni šolski sveti pa bi imeli le pravico nasvetovati tri prošilce, iz katerih bi deželni šolski svet enega izbral. Razprave, ki je bila dolga in živahna, se poslanci konservativne katoliške stranke niso vdeležili, ampak so jo poslušali z galerije.

Dr. Srnec je govoril za to, da se pravica imenovanja pusti okrajnim šolskim svetom, ker bi bila sicer neodvisnost učiteljev v nevarnosti, ki bi vsled nove postave postali odvisni od deželnega šolskega sveta in nekaki c. kr. vradniki. To bi pa zlasti škodovalo učiteljem na spodnjem Štajarskem, ki jezik slovenski ljubijo, kar deželnemu šolskemu svetu ni prav, ki jih hoče na ta način od sebe odvisne storiti. Govornik tedaj predlaga, da naj se zbor v posebno razpravo ne spušča, ampak naj načrt vrne deželnemu odboru, ki naj jo tako prenaredi, da se okrajnim šolskim svetom varuje pravica pri imenovanju učiteljev. Večina je ta nasvet zavrgla in postavlo sprejela po načrtu naučnega odseka.

V seji 18. t. m. odgovoril je ces. namestnik na več interpelacij. Tudi je bila sprejeta postava o povračilu lovtvu storjene škode.

Predavelski zbor.

Konservativna večina je vlado interpelirala o brezverski „Feldkircher Zeitung“, ki je v nekem članku o zadnji alokuciji papeževi hudo napadla in žalila ne le papeža, ampak od države postavno priznano katoliško cerkev. V imenovanem članku papežu očita, da mu

primanjkuje apostolskega duha, da se o svojem stanu le zarad tega pritožuje, ker nima pripomočkov za izvrševanje grozovitosti, da hoče le zato svoboden biti, da bi združbe delal med narodi. Omenjeni list dalje laže, da je spoved le goljufiva iznajdba duhovnov in papežev, da je sv. mašo in nauk o edinozveličavni cerkvi izmislil in verovati zapovedal še le papež Inocencij III. l. 1215 itd. Škofov generalvikar se je vsled tega pritožil pri državnem pravdnistvu, ki je omenjeno številko F. Ztg. še le drugi dan konfisciralo.

Zbor tedaj vpraša vlado, ali je s tem konfisciranjem reč dognana, ali pa misli kaj storiti, in kaj, da kaloliško ljudstvo, katoliško duhovenstvo, katoliško cerkev varuje proti takim časnikarskim napadom in pomiri razburjene duhove. (Tudi pri nas bi bila enaka pritožba do državnega pravdnistva silno potrebna, ker ljubljanski turški list ravno tako nesramno in grdo napada papeža, duhovne in verske resnice katoliške, kakor „F. Ztg.“, če jo v nesramosti svoji še ne presega, ker je ni številke, v kateri bi bila brez napadov na vero ali duhovenstvo. Vred.)

Tirolski zbor.

Večina je hotela 17. m. prebrati neko pojasnilo. Komaj pa je poročevalec, grof Brandis spregovoril, ustavil ga je deželni glavar in vzel mu besedo. Večina je nasvetovala sejo za 5 minut pretrgati, da se pogovoré, kaj jim je storiti, pa liberalni prvosednik tega predloga še ni dal na glasovanje. Večina imela je zopet vzrok zapustiti zbornico, kakor je bila storila lansko leto, vendar se je premagala in sklenila drugi dan glavarju naznaniti, da takega ravnanja ne bode več trpela. Ko se je drugi dan zbor sošel, bil je deželni glavar jako pohleven in je rekel, da se bode dotično pojasnilo prebralo po dovršenem dnevnem redu. To se je tudi zgodilo. V tem pojasnilu večina zopet povdarja, da hoče po zgledu prednikov svojih varovati vse pravice tirolske in potegovati se, da se dežela ohrani v edinosti vere, mladina pa izreja po tej veri, ter zastavlja svojo besedo, da je pripravljena poslužiti se vseh postavnih sredstev, da te najvišje dobrote, katero se jim hočejo vzeti, deželi zopet pridobi. „Prišli smo v zbor, pravijo poslanci, da v tem smislu s pomočjo božjo delujemo za duševni in častni blagor dežele ter jo ohranimo trdno in nerazdvojljivo, da bode svojo nalogo, če bode kedaj prestolu, državi ali deželi zopet žugala nevarnost, po zgledu pradedov svojih vredno izvrševala pogeslu: „Za Boga, cara in domovino!“

Politični pregled.

V Ljubljani, 20. aprila.

Avstrijske dežele.

Nadvojvodu Albrehtu so cesar za petdesetletnico čestitali pismeno, ter zaukazali, da se ima ta čestitka naznaniti vsem vojaškim oddelkom. Od desetih do enajstih so nadvojvodu čestitali vsi na Dunaju bivajoči nadvojvodi in kraljeviči hanovranski. Ob enajstih se mu je poklonila pod vodstvom državnega vojnega ministra deputacija vojaška, ki je štela okoli 600 častnikov raznih vrst. Od 12. do 2. ure sprejemal je g. nadvojvoda vnanje vojaške deputacije; prva je prišla na vrsto deputacija ruskega ulanskega polka št. 5 in za njo deputacija pruskega grenadirskega polka št. 3, katerih imetnik je nadvojvoda. Za njima poklonili so se jubilarntu pooblaščenici vnanjih vla-

darjev: general v Thillot v imenu cara ruskega, baron Loë v imenu cesarja Viljema, baron Miltitz v imenu kralja saksonskega itd. Zvečer bile so vse deputacije povabljene k nadvojvodu na čaj, drugi dan pa k cesarju. Zvečer so pri palači nadvojvodovi igrale vse na Dunaju bivajoče vojaške bande. Ko so zagodile cesarsko pesem prišla sta cesar in nadvojvoda Albrecht k oknu in sta bila od nazočnega ljudstva, kterega se je vse trlo, navdušeno pozdravljena. Vojaška slovesnost, ki se je imela 19. t. m. obhajati, preložila se je zaradi grdega vremena na jutri 21. t. m. Cesar so vsim vojakom, ki se je bodo vdeležili, iz svoje kase podarili 5 dnevno plačo. Nadvojvoda Albrecht pa je v spomin na pedesetletnico svojega vstanovila 10 štipendij za ubožne oficirske hčere.

Madžari silijo, da naj se pogodba med Cislom in Translo kolikor mogoče pospeši. Toda tako, kakor jo Madžari želijo, se bo težko izvršila. Za državo pa je silno nevarno, da je v državnem, gospodarskem in denarstvenem oziru nevredjena, ko vendar silna vojska trka na vrata, ktere se bode Avstrija težko izognila.

Ruski car in carjevič še le danes odideta v Kišenev, kamor dospeta v ponedeljek zvečer. Oklic na armado rusko je neki že tiskan, in povdarja, da si Rusija noče prisvojiti nobene dežele, ampak da hoče Rusijo le z orožjem siliti, vvesti za kristjane potrebne premembe, kterih prostovoljno ni hotela dovoliti. Berolinski diplomatični krogi so trdili da se je imel ta oklic objaviti včeraj. Pa ker se je zakasnil prihod cara v Kišenev, ki je bil napovedan za 18. t. m., odložilo se je gotovo tudi objavljenje tega oklica. Vojna ruska začela se je počasi pomikati dalje, ker so se pota nekoliko osušila in narastle vode zopet vpadajo. Vse kaže, da se približuje čas, ko se boste vojni vdarile. Parnik Kornilov je te dni Črnogorcem pripeljal žita, pa je dobil hitro povelje nemudoma vrniti se v Odeso, da 2000 žakljev še ni mogel spraviti na suho in jih je peljal nazaj. Iz Črnogore se poroča, da vodstvo generalnega štaba prevzame ruski obristlatenant Bogoljubov, ki je te dni od cara Aleksandra dobil častno sabljo z napisom: Za hrabrost! Iz Carigrada se pa naznanja da perzijski poslanec od vlade turške zahteva zadostenje za Perzijance, ki so bili nedavno umorjeni v Medini. Če se to ne dovoli, hočejo nemudoma pričeti vojsko. Poslancu se je odgovorilo, da naj počaka poročila tamošnje gosposke. Šah se je obrnil v London in Petrograd, da se boste dotične preiskave vdeležila tudi njuna poslanca.

Turki se pri nevarnosti, ki jim preti, razun na Angleže zanašajo tudi na Madjare, kterim se hočejo še bolj prikupiti s tem, da so te dni poslali posebnega poslanca v Budapešto, ki ima Madjarom nazaj dati dragocene knjige, ktere so bili nekdanji turški vojskovodje odnesli iz knjižnice Matija Korvina. Vendar jim to ne bo dosti pomagalo, ker so se začele že madjarskim časnikom odpirati oči, ki pišejo, da utegne avstrijska vojska zasedeti Bosno, kar bo morala po misli „Obzorovi“ storiti že zaradi beguncev, kterih število se bode še bolj pomnožilo, če se prične vojska. Eni pravijo, sicer, da naj Avstrija čaka, da bo videla, kako se bode obrnila vojska, a če bo tega čakala, zna se ji primeriti, da se potem ne bo smela ganiti, kakor n. pr. v zadnji francosko-nemški vojski. „D. Ztg.“ pa piše zoper to, da bi Avstrija zasedla Bosno, ker nam primanjkuje denarjev, če bi šlo pa po

misli madjarskega lista „Ellenör“ bi Avstrija marširala v Bosno, pa ne kot zavezница, ampak kot nasprotnica (!) Rusije. Kaj da bode storila Avstrija, tega časniki ne vedo, upamo pa, da to vsaj že zdaj vedó merodajni krogi in da ne bodo pospeševali politike madjarske, ter se ne potegovali za Turčijo.

Izvirni dopisi.

Od štirsko-ogerske meje, 17. aprila. (Letina. — Občine.) Po naših vinogradih bo kop kmali opravljena. To delo našim vinogradnikom največ preglavic dela, posebno večjim posestnikom. Vsak bi rad imel kop ob pravem času opravljeno, da se ne bi kasneje trsu mlada oka otepala, kar napravi veliko škode. Tako vinogradniki eden čez drugega obljubujejo kopačem večji zaslužek, in delo zares pride drago. Pri nas služi težak v kop 40 kr. in še piti mora na dan po dva in trikrat, med tem, ko se za druga dela le po 20 kr. težaku na dan plačuje. No, ko bi naši viničarji imeli skozi celo leto tak zaslužek, potem bi pač marsikteri s kmetom ne menjal. V vinogradih se kaže prav lepo, tako tudi sadno drevje in poljščina. Vreme je sedaj hladno in bojimo se mraza, kar Bog obvaruj, ko bi nas tudi toča ne obiskala. Drugači upamo prav dobre letine, kar je pač jako potrebno, ker pridemo sicer vsi na „boben“. Sedaj bomo začeli krompir saditi in koruzo sejati, in potem smo s setvijo gotovi. Bog daj, da bi bila žetev dobra. *)

Naši novoizvoljeni občinski predstojniki so svoje delovanje uže nastopili. Izvoljeni so v celem okraju značajni možje, ki bodo se njim danega zaupanja s tim vredne skazali, da bodo po vsej mogočnosti delali za blagor občine in za napredek naroda. Pri tem bi g. občinskim predstojnikom toplo priporočali izključljivo slovensko vradovanje, bodi si ustmeno ali pismeno. Mislim da se tudi vsak ložej v materinščini izrazuje kakor v tujščini. Tako bi se naš jezik spravil v veljavo pri naših uradih in gosposke bi morale slovenščini pripoznati veljavnost uradnega jezika na podlagi §. 19. Saj bi s slovenskim uradovanjem dosegli le tisto, kar drugi narodi, ki vradujejo v materinščini, že imajo.

Pri priliki obljub novih predstojnikov je govoril gospod c. k. komisar g. Jerman o delokrogu občin, ter je razjasnoval postavbe občine zadevajoče. Gospodje pač tirjajo veliko, ali se bo pa vse tudi zgoditi zamoglo, ne verjamem. Nakladal je občinam toliko posla, kterega je pa nad polovico nepraktičnega in nepotrebne, da so se mi g. predstojniki smilili, če bodo zares vse to morali prenašati. Posebno nevoljo vzbujevalo je to, da pri vsaki točki velja: „Če ne, bo kaznen od 1 do 100 gl. ali 1 do 14 dni zapora.“ S to pretečo kaznijo pač ni bila inštalacija g. predstojnikom vesela, in marsikteri si je mislil: „Če je zares tako, potem naj vam bo hudir predstojnik.“ — Gospod komisar je omenil, da se bodo tudi slovenska pisma sprejemala, ali se bodo pa tudi v slovenščini reševale, o tem ni črnil nič. — Ričet slovenskih vlog, pa nemških rešitev pač ne bo „gliha“. Sicer se pa za ta čas z nemškimi rešitvami raje zadovoljujemo, kakor pa s pisanjem take „holp“ slovenščine, ki nas po udih stresa. Žalibog, da tega še ne bo kmalo konec, ker naši rojaki, ki so našega jezika zmožni in ga ljubijo, poslujejo v tujih krajih, kjer slovenščine ne

*) Ravno ko odpošiljam te vrstice, gre sneg tako močno, da je uže pobelil višave in ravnine. Vreme je jako mrzlo, gotovo ne bo brez škode. Pis.

potrebujejo, pri nas pa se nastavljajo mnogokrat ljudje, ki za slovenščino nimajo ne zmožnosti ne veselja. Graničar.

Domače novice.

V Ljubljani, 21. aprila.

(Kaj pomeni to?) Kakor se čuje, je tukajšnim finančnim vradom došel pred par dnevi ukaz, naj se za letošnje leto nobena vladna stavba ne dela, in naj se tudi vstavi, ako je kaj že pričetega. Gotovo je treba novcev za vojskine priprave. Stavbenim rokodelcem odide vsled tega mnogo zaslužka, ali bodo tudi stavbeni vradniki, kteri potem brez opravila ostanejo, kaj manj plačila prejimali?

(Včerajšnja 6. seja deželnega zbora kranjskega) je bila dolga in viharina. V napadanji narodne stranke sta se posebno odlikovala vit. Vestenek in Dežman, pritrkovalo sta jima dr. Schrey in baron Apfaltrern. Zavračala sta jih krepko dr. Bleiweis in dr. Poklukar. Prišlo je dal nasvet o ustanovitvi popotnega učitelja kmetijstva, ki se je tudi sprejel. Obširno poročilo prihodnjič. Danes je 7. in menda tudi zadnja seja.

(Katoliško rokodelsko društvo) ima jutri ob 11. uri v svojih prostorih svoj občni zbor.

Razne reči.

— Letošnje šmarnice so dodelane; v ponedeljek se bodo začele razpošiljati onim, ki so se ali pri vredništvu „Slovenca“, ali pri g. dr. Sterbencu na nje naročili. V Ljubljani so na prodaj pri Ot. Klerru, bukvarji na starem tergu. Delo je izvrstno, in naj nobeden ne zamudi, se nanj naročiti. Knjižica obsega 408 strani.

— Vipavska dolina — Lepota svetá — Si polna sodrine, si polna snega! —

Tako danes 17. t. m. zdihujem, ko strahovita burja razsaja in sneži da je groza. Velika nevarnost nam žuga pokončati vinski zarod in sadno drevje, ki je bilo v najkрасnejšem cvetju. Gore okoli so vse zakidane s snegom, in gorje nam, ako se nebo izjasni, ter zmrzne. Revščina, ki je že skoraj splošno razširjena, spravila bode siromake popolnoma na beraško palico. Bog nam odvrni to nezgodo.

— Kamniška čitalnica napravi v nedeljo dne 22. aprila veselico s sledečim programom: 1. Moj Stanak, četverspev. 2. Nekaj srčnega. Polka francaise za dvoje citre od J. C. Umlaufa, igrana na 5 citer. 3. Slovo, četverspev. 4. „Pasde Charge“, koncertni komad četveročno za glasovir uglasbil Tito Mattei. 5. Rastresenca, vesela igra v I. dejanji. 6. Ples. Začetek ob 1/2 8. uri zvečer.

Najvljudneje vabi vse častite gg. ude k obilnej vdeležbi, ki naj blagovole tudi sposobne neude s saboj pripeljati. Odbor.

— „Slovanské Listy“, izhajajo v Jičinu ktere izdava Jos. Dürich vsakih štirinajst dni — 10. pa 25. v mesecu, v obliki in obsegi „Schuselkove Reforme“, in sedaj že v III. letniku zv. 8. — obravnavajo le slovanske zadeve, ter se českega jezika sposobnim vrlo priporočajo.

Eksekutivne dražbe.

23. aprila: 3. Reza Koprivec iz Ljubljane (1600 gl.) ondi. 3. Jan. Černine (1068 gl.) v Litiji. 24. aprila. France Mule iz starega Trga (1620 gl.) v Ložu. 3. Andrej Ule iz Markovec (1096 gl.) v Ložu.

Poziv.

G. Anton Valentinčič naj bi se zastran popravljavanja orgel kmalo oglašil pri g. organistu v Prečnili (1)